

Základní škola, Praha 3

Cimburkova 18/600

Koncepce školy ve školním roce 2017/18 a ve školním roce **2018/19**

Charakteristika školy:

Naše škola se nachází v lokalitě staré zástavby Žižkova, pro kterou je typická velká koncentrace romské populace a dětí a mládeže ze sociálně slabých rodin. Praha 3 je domovem několika (podle odhadů kolem 2,5 - 3,5 tisíc) Romů a je tak početně jednou z největších pražských romských lokalit. Nemá však charakter vyloučeného ghetta, jedná se spíše o větší zahuštění romských rodin s plnou prostupností do veřejného prostoru a dostupné občanské vybavenosti.

Škola se vlivem okolností již řadu let zabývá vzděláváním romských žáků a žáků z méně podnětného rodinného prostředí. Postupně se podařilo vytvořit komplexní výchovně vzdělávací program pro žáky ze socio-kulturně znevýhodněného prostředí. Tento koncept vznikl z nutnosti řešit práci celé školy, která měla a stále má specifické složení žáků.

V současné době máme i s předškolním vzděláváním 235 žáků, z toho je kolem 70% žáků romských. Zbývající procento žáků naší školy jsou děti pocházející zejména ze sociálně slabších rodin či rodin různě problémových. Nejčastěji jsou to žáci s výchovnými či výukovými problémy, kterým vyhovuje možnost vzdělávání v menších třídních kolektivech a zkušený učitelský kolektiv a podpůrný tým odborníků (školní poradenské pracoviště), které naše škola nabízí. Určité procento žáků jsou také děti jiné než české národnosti.

Vysoká koncentrace romských dětí má své klady i zápory. Kladem jsou zkušenosti pedagogů se vzděláváním a specifiky Romů, bezproblémové zajištění pedagogických asistentů, vyřešení problémů obtížné oslovitelnosti a dosažitelnosti členů romské komunity, vytvoření prostoru pro aktivity různých neziskových sdružení a organizací apod. Na druhou stranu to však vede k tomu, že neromské děti rodiče do školy nepřihlašují, přestože nejsou zásadní problémy s jejich soužitím s romskými dětmi. Dalším záparem může být i jakási možnost příliš chráněného prostoru, přílišnému „opečovávání“ dětí, ztížené integrační a konfrontační příležitosti s majoritou.

Náročnou a léty ověřenou praxí se podařilo dokázat, že romské děti jsou v rámci základního školství dobře vzdělavatelné za předpokladu, že dostávají dostatek času na osvojení vědomostí a návyků a jsou jim přizpůsobeny podmínky pro toto osvojování. Zvláště na počátku školní docházky a později při přechodu na druhý stupeň vyžadují individuální péči, aby vyrovnaly handicap daný odlišnou hierarchií hodnot romské rodiny, odlišným životním stylem, nedostatečnými jazykovými znalostmi nejen češtiny, ale i romského jazyka a minimální předškolní i domácí přípravou apod.

Úskalí počátku školní docházky dětí se škola snaží překlenout existencí dvou dětských skupin (určené pro děti od 2 do 5 let) a bohužel již poslední školní rok i přípravného ročníku (do této třídy mohou od 1. 9. 2017 chodit děti pouze s odkladem povinné školní docházky). Cílem obou předškolních institucí je systematická příprava dětí ze socio-kulturně znevýhodněného prostředí a cizinců k bezproblémové adaptaci a začlenění do vzdělávacího procesu. Tím se snažíme předejít školnímu selhání, které by mohlo ohrozit průběh jejich dalšího vzdělávání. Základem práce v přípravném ročníku a v dětských skupinách je rozvoj percepčních i kognitivních funkcí a jazykových dovedností, spolu se základními hygienickými a pracovními návyky a sociálními dovednostmi při respektování individuálních zvláštností a zachování diferencovaného přístupu k žákům. Využíváme rozmanité herní i učební aktivity, dvojjazyčné učební pomůcky (k porovnání výrazů v romském jazyce), vycházky, pracovní, pohybové, hudební i výtvarné činnosti apod. tak, aby děti zažily pocit spokojenosti a úspěšnosti, který bude následně pozitivně působit na jejich vztah ke škole. Za velice pozitivní považujeme také to, že přípravný ročník vede romský pedagog. Ten dokáže dobře zprostředkovat komunikaci mezi školou a rodiči, apeluje na dodržování docházky dětí (přestože je ještě nepovinná) a učí tak nejen děti, ale především jejich zákonné zástupce dodržovat základní pravidla školní docházky.

Při tvorbě školního vzdělávacího programu (ŠVP – Škola porozumění) jsme vycházeli z potřeb našich žáků, kdy je nutné probrat základní učivo a vše navíc zaměřit na význam pro praktický život. Snažíme se pružně reagovat na momentální složení tříd a úroveň žáků.

Ve škole vzděláváme také 22 dětí, které podle odborného vyšetření pedagogicko psychologické poradny mají diagnózu lehkého mentálního postižení, a za pomoci nástrojů inkluze jsme některé z nich začlenili do systému běžného vzdělávání. V každém jednotlivém případě musí probíhat úzká spolupráce učitelů, speciálního pedagoga a psychologa.

Jako alternativu máme na škole také speciální třídy, jejichž existence nemusí být pro dítě špatným řešením, protože ve třídě je mnohem větší možnost individuální péče, je zde menší počet dětí ve třídě, výuku vede zkušený pedagog, který si umí kvalifikovaně poradit s různými výchovnými či vzdělávacími problémy žáků apod. Pokud žák projeví schopnosti a zájem o následné studium, škola dokáže žákovi poskytnout takové možnosti (doučování, speciální individuální příprava na SŠ, psychologické poradenství apod.), aby přijímací zkoušky a následný přechod na střední školu (učiliště) dokázal dobře zvládnout.

Již několik let na škole funguje školní poradenské pracoviště, ve kterém se žákům věnuje speciální pedagožka, školní psycholožka, výchovná poradkyně a metodička prevence. Pro romské žáky a žáky ze sociálně slabých rodin jsme vytvořili překlenovací most formou práce s asistenty. V současné době na škole pracuje 13 asistentů pedagoga, z toho pět romských, kteří nám pomáhají v komunikaci s rodiči, kvalifikovaně asistují pedagogům při výuce a aktivně se podílejí na zájmových mimoškolních činnostech školy. Někteří z nich jsou i Romové a my spoléháme na to, že romský asistent může romské dítě v některých situacích lépe pochopit a porozumět příčinám jeho chování. Taktéž může někdy rodičům lépe vysvětlit některé kroky a opatření, které škola podniká v zájmu dítěte. Ve chvílích, kdy s nimi rodiče nesouhlasí či je nechápou, asistenti přispívají ke zlepšení spolupráce a komunikace mezi oběma zainteresovanými stranami, což je nezbytné pro zlepšení vzdělanostní úrovně nové generace.

Velice důležité je také navázání a udržování úzkého kontaktu s vytipovanými středními školami a odbornými učilišti, kam přecházejí děti po ukončení povinné školní docházky. Této oblasti se velmi poctivě věnuje zejména výchovná poradkyně ve spolupráci se školní psycholožkou. Situace v této oblasti je poměrně náročná, protože na pomoc rodičů se téměř nedá spolehnout. Ti z většiny s dětmi nenavštěvují školu při „dnech otevřených dveří“, nevyhledávají sami informace o různých studijních oborech a především ani neumí vyplnit přihlášky apod. Toto vše musí škola podle svých možností suplovat.

V neposlední řadě také škola dlouhodobě spolupracuje s neziskovými organizacemi jako např. R-Mosty, Slovo 21, Romea. Připravujeme ukázkové hodiny pro zahraniční delegace, výukové semináře pro budoucí romské asistenty a semináře pro učitele. Pravidelně u nás vykonávají praxi studenti zejména pedagogické a filozofické fakulty (obor romistika, speciální pedagogika, učitelství pro I. či II. stupeň apod.), ale také studenti různě zaměřených středních škol. Jsme členy občanského sdružení „Liga komunitních škol“, ve kterém spolupracujeme se školami s podobným složením žáků (např. základní škola Předlice z Ústí nad Labem, ZŠ a MŠ Brno, Křenová 21, ZŠ a MŠ Brno, nám. 28. října 22 a ZŠ a MŠ Brno, Merhautova 37).

KONCEPCE ROZVOJE ŠKOLY

1. Základní vize

- Zajistit pokračování fungování bezplatného předškolního vzdělávání formou existence dvou dětských skupin pro děti od 3 let.
- Zajistit vzdělávání žáků z odlišného sociokulturního prostředí a žáků se specifickými vzdělávacími potřebami tak, aby se mohli plnohodnotně začlenit do společnosti, byli schopni správné komunikace, souvislého logického vyjadřování vlastního názoru, tolerantnosti a následného zařazení do pracovního procesu.
- Vytvořit podmínky pro inkluzi dětí se speciálními vzdělávacími potřebami do běžných tříd. S tím souvisí i individuální výuka dětí a realizované speciální předměty, které vyučují učitelé a další speciální pedagogové, kteří nejsou přímými členy školního poradenského pracoviště.
- Začlenit do systému běžného vzdělávání děti, které podle odborného vyšetření pedagogicko psychologické poradny mají diagnózu lehkého mentálního postižení (v současnosti 22 dětí).
- Zajistit pokračování chodu školního poradenského pracoviště a práci asistentů pedagoga, což jsou stěžejní podmínky pro úspěšnou realizaci vzdělávání našich žáků.
- Dosáhnout stavu, kdy pomocí vzdělávacího programu, projektů i mimoškolních aktivit se staneme komunitním centrem pro tyto žáky i jejich rodiče, a následně se budeme snažit ovlivnit pozitivně jejich vztah ke vzdělání.

2. Sledované oblasti

2.1. Výchova a vzdělávání

Specifika vzdělávání romské minority:

- nemotivovanost ke vzdělávání
- absence předškolní přípravy
- vysoká absence, migrace
- jazykové problémy (romský etnolekt)

Východiska:

- vnímání žáka jako komplexní osobnost definovanou často kulturně odlišným prostředím s respektováním jeho kulturního vzorce, projevujícího se v chování, jednání, odlišných hodnotových stupnicích, stylu života, pojetí výchovy i vztahu ke vzdělávání
- škola musí nabídnout žákům efektivní inkluzivní vzdělávání a vytvořit pro to podmínky, což vyžaduje specifický přístup zřizovatele i MŠMT ke škole a adekvátní finanční podporu
- existence poradenského pracoviště
- dětské skupiny a přípravné třídy
- asistenti učitele
- nižší počet žáků ve třídách, abychom mohli uplatnit individuální přístup k nim
- uplatňování alternativních metod při výuce
- prosadit systémová řešení pro vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním (účast na výzkumech, kulaté stoly, projekty, spolupráce s neziskovými organizacemi, úřady...apod.)

2.2. Personální podmínky:

- stabilizovaný pedagogický sbor s dostatečnou motivací k uplatňování inkluzivního přístupu k žákům
- pedagogové vybaveni potřebnými profesními dovednostmi pro práci s dětmi z odlišného sociokulturního prostředí či se speciálními vzdělávacími potřebami
- pedagogové s potřebou průběžného, cílevědomého a účelného vlastního vzdělávání, ke kterému jim vedení školy vytvoří podmínky
- pedagogové se speciálními kompetencemi a funkcemi (psycholog, speciální pedagog, metodik prevence), kteří nabízejí pomoc učitelům, žákům i jejich rodičům
- vytvoření podmínek pro práci asistentů učitele a jejich využití pro zvýšení porozumění mezi školou a rodinou
- řídicí pracovníci s výraznými manažerskými, organizačními i pedagogickými schopnostmi, kteří jsou schopni vytvářet motivující prostředí s koncepčním myšlením a stylem práce při zachování pozitivního klimatu školy a se schopností poradit a zaštitit učitele vůči negativním vnějším vlivům

2.3. Ekonomické a materiální podmínky:

- prioritou školy je získání finančních prostředků pro uplatnění inkluzivního přístupu pro výuku našich žáků
- pro specifické podmínky a podpůrná opatření výuky dětí ze sociokulturně znevýhodněného prostředí je nutno získávat pomocí projektů finanční prostředky z evropských strukturálních fondů a grantů MŠMT a MHMP
- je nutné efektivně provozovat doplňkovou činnost a tím získávat další finanční prostředky

- škola bude pokračovat ve vybavování počítačových učeben a v nákupu dalších interaktivních tabulí do tříd, protože je to mnohdy jediná možnost našich žáků pracovat s informační technikou
- škola vytvoří prostory pro zájmovou činnost dětí, která je běžnou součástí výchovně vzdělávacího programu školy a je zdarma v rámci projektů a grantů
- škola vytvoří pro práci učitelů optimální zázemí (vybavené kabinety s přístupem k internetu, možnosti dalšího vzdělávání)

2.4. Organizační a řídicí podmínky

- škola respektuje právní normy vymezující pravidla organizace a průběhu vzdělávání s tím, že se bude snažit využít všechny možnosti pro zvýšení efektivity vzdělávání sociálně znevýhodněných žáků (poradenské pracoviště, asistenti učitele, dětské skupiny, přípravné třídy apod.)
- škola vytváří optimální režim výuky v souladu s možnostmi a potřebami jednotlivých žáků s důrazem na znalosti a dovednosti, které budou dobře uplatnitelné v životě a více zaměřené na praxi
- vedení školy se bude snažit žákům zajistit zdarma mimoškolní činnost jako prevenci proti výskytu sociálně patologických jevů, neboť jsme si vědomi zvýšeného rizika u této sociální skupiny
- škola má propracovaný funkční evaluační i autoevaluační systém
- škola má funkční systém výměny informací mezi pedagogy
- vedení školy klade důraz na vzájemné porozumění mezi pedagogy a žáky, abychom přes příznivé klima školy získali i důvěru jejich rodičů
- vedení školy podporuje zavádění nových forem a metod do výuky a preferuje týmovou práci
- škola věnuje velkou pozornost prevenci předčasných odchodů ze vzdělávacího systému a klade důraz na efektivitu kariérového poradenství

2.5. Spolupráce školy a rodičů žáků

- pro spolupráci školy a rodičů našich žáků, kteří pochází většinou z odlišného sociokulturního prostředí, volíme nestandardní metody komunikace (rodičovské schůzky se neosvědčily)
- důvěru rodičů získáváme při mimoškolních akcích, které uskutečňujeme v rámci projektů a snažíme se do nich zapojit rodiče
- kontaktujeme aktivní romské rodiče a snažíme se s nimi spolupracovat (spolupracujeme přitom i s romskými neziskovými organizacemi)

Zpracovala Irena Meisnerová

V Praze dne 1. 9. 2017